

TURUN YLIOPISTO

Terveiden biotieteiden koulutusohjelma

MERISAARI, JONI: Adenosiini 2_A -reseptoreiden PET-kuvantaminen neuroinflammaatiossa [^{11}C]TMSX-merkkiaineella

Pro Gradu -tutkielma, s. 75

Lääkekehitys

Marraskuu 2015

Johdanto: Neuroinflammaatiota ilmenee useissa neurologisissa sairauksissa, kuten multippeliskleroosissa, Parkinsonin taudissa ja Alzheimerin taudissa. Adenosiini 2_A -reseptorin ($A_{2A}R$) rooli neuroinflammaatiossa on vielä osittain tuntematon, mutta sen on todettu aiheuttavan mikroglia-solujen aktivaatiota, mikä on keskeinen osa neuroinflammaatiota. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää neuroinflammaatiossa ilmenevää $A_{2A}R$:n esiintymistä eläinmalleissa. $A_{2A}R$ -ilmenemistä voidaan tutkia käyttäen positroniemissiotomografiaa (PET) ja autoradiografiaa käyttäen PET-merkkiaineena [^{11}C]TMSX:ää. Toisena PET-merkkiaineena käytettiin [^{11}C]PK11195:a, joka sitoutuu neuroinflammaatiossa aktivoituvaa translokaatioproteiiniin (TSPO). $A_{2A}R$ -sitoutumista tutkittiin akuutissa neuroinflammaatiossa. Viivästyneen yliherkkyysoireyksen (eng. focal delayed-type hypersensitivity, $\mathcal{J}DTH$) aiheuttavassa fokaalisessa kokeellisessa autoimmuunienkefalomyeliitissä (EAE) -eläinmallissa tutkittiin sekä neuroinflammaatiota että $A_{2A}R$:n ilmentymistä.

Menetelmät: Eläinmalleihin käytettiin Lewis-rottia ($n = 40$). Akuutti neuroinflammaatio ($n = 16$) indusoiettiin annostelemalla lipopolysakkaridia (LPS) eläinten vasempaan aivojuovioon. Kontrollieläimille annosteltiin fysiologista suolaliuosta. Eläimet tutkittiin *in vivo* -PET-kuvauksella ($n = 8$) ja *ex vivo* -autoradiografialla ($n = 8$) 16 – 24 h injektion jälkeen käyttäen [^{11}C]TMSX:ää PET-merkkiaineena. $\mathcal{J}DTH$ -EAE-eläinmalli ($n = 24$) indusoiettiin annostelemalla Bacillus Calmette-Guerin (BCG) -suspensiota vasempaan talamukseen. Eläin immunisoiettiin 28 päivän kuluttua ihonalaisella injeksiolla tuberkuloosimykobakteeria (TB), joka oli emulsifioitu täydelliseen Freundin adjuvanttiin. Kontrollieläimiin käytettiin fysiologista suolaliuosta. *In vivo* -kuvaukset suoritettiin [^{11}C]TMSX:llä ($n = 12$, päivinä 0 ja 21) ja [^{11}C]PK11195:lla ($n = 4$, päivinä 1 ja 22) immunisaation jälkeen ja *ex vivo* -autoradiografia tehtiin [^{11}C]TMSX:llä ($n = 12$, päivinä 0 ja 21). [^{11}C]TMSX-merkkiaineen jakaumatutkimus tehtiin terveillä Sprague Dawley -rotilla ($n = 5$). Immunohistokemia suoritettiin anti-OX-42 ja anti-Iba-1 värjäyksillä, jotka ilmentävät mikroglia-aktiivisuutta.

Tulokset: Akuutin neuroinflammaation eläinmallissa ($n = 4 + 4$) saatiin *in vivo* -PET-kuvantamisella merkitsevä ero ($p = 0,04$) [^{11}C]TMSX:n sitoutumisessa verrattuna kontrollieläimiin. Myös *ex vivo* -autoradiografia osoitti [^{11}C]TMSX-sitoutumisen nousseen merkittävästi LPS-eläimillä ($n = 4 + 4$, $p = 0,002$). *In vivo* -[^{11}C]TMSX ($n = 4 + 4$, $p = 0,42$, $d = 21$) tai [^{11}C]PK11195 -kuvantamisella ($n = 2 + 2$, $p = 0,25$, $d = 22$) ei havaittu eroa $\mathcal{J}DTH$ -EAE-eläinten ja kontrollieläinten välillä. *Ex vivo* -autoradiografia vahvisti tuloksen ($n = 4 + 4$, $p = 0,20$, $d = 21$). Lähtötilannekuvauksissa ei havaittu spontaaneja leesioita.

Yhteenveto: Akuutin neuroinflammaation eläinmallissa [^{11}C]TMSX-sitoutuminen näytti lisääntyvän neuroinflammaatioalueella. $\mathcal{J}DTH$ -EAE-eläinmallilla [^{11}C]TMSX-sitoutumista ei havaittu. Tämä voi johtua eläinmallin indusoinnin epäonnistumisesta tai $A_{2A}R$ -ilmentymisen vähäisestä aktivaatiosta tässä neuroinflammaation eläinmallissa.

Avainsanat: Positroniemissiotomografia (PET), adenosiini 2_A -reseptori ($A_{2A}R$), neuroinflammaatio, viivästyneen yliherkkyysoireyksen kokeellinen autoimmuuni enkefalomyeliitti ($\mathcal{J}DTH$ -EAE), [^{11}C]TMSX, [^{11}C]PK11195